

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6. Ст. 55.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
3. Вознюк М. Я. Міжнародний досвід побудови та функціонування спеціалізованих органів з протидії високопосадовій злочинності. URL: <http://nbuviar.gov.ua/index.php? =382>.

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ Й ІНШИХ ДЕРЖАВ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ³

Стеблянка А. В.

*Аспірантка кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Легалізація злочинних доходів є досить поширеним явищем, яке негативно впливає на функціонування фінансової системи України. При цьому саме правоохоронні органи уповноважені протидіяти проявам відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом [1, с. 59]. У той же час, в умовах існування організованої злочинності та зростання рівня тінізації економіки, проблема «відмивання» набуває глобального характеру, адже існуючі схеми легалізації злочинних доходів мають транснаціональний характер. Відповідно, сучасний стан економічної злочинності обумовлює актуальність існування міжнародної взаємодії та вимагає поєднання зусиль різних держав у боротьбі з організованою злочинністю щодо протидії легалізації злочинних доходів.

Разом з цим, справедливим є твердження, що боротьба з відмиванням грошей – вагомий важіль у механізмі протидії організованій злочинності та її проявам з боку держави і суспільства [2, с. 28-29]. При цьому навіть ті держави, які не мають тісних політичних та економічних контактів зазвичай не зневажають контактами у сфері протидії злочинності [3, с. 108].

З викладеного стає зрозумілим, що важливе значення для оптимізації процесу розслідування фактів легалізації злочинних доходів має міжнародне співробітництво правоохоронних органів. Налагоджений механізм взаємодії між правоохоронними органами різних держав сприяє ефективному обміну інформації, зокрема щодо руху

---

³ Робота виконана в рамках проекту № 0120U100474 «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів».

коштів, особи злочинця, а також є умовою якісного розслідування фактів відмивання злочинних доходів.

Зауважимо, що ефективність взаємодії правоохоронних органів України й інших держав залежить від форм взаємодії, які обрані взаємодіючими суб'єктами. За допомогою кожної з таких форм, як способу вираження змісту волевиявлення уповноважених суб'єктів, виникають, змінюються чи припиняються правовідносини, юридичні наслідки від яких мають суттєве значення не тільки для їх учасників, а й для фінансових та економічних інтересів держави загалом [4, с. 269].

Так, узагальнення досвіду міжнародної співпраці в боротьбі зі злочинністю дозволяє виділити як найбільш ефективні і з практичної точки зору такі, що можуть бути реально здійснені у сучасних умовах, наступні форми співпраці:

- укладання міжнародних договорів про боротьбу з окремими видами міжнародних злочинних посягань;

- спільні консультації з метою вироблення кожною з країн, що співпрацюють, національної та міжнародної стратегії щодо попередження злочинів;

- участь держав у міжнародних організаціях, що спеціалізуються у боротьбі зі злочинністю;

- розробка поточних і довгострокових програм співробітництва у сфері попередження злочинності;

- планування сумісних програм боротьби з найбільш небезпечними видами злочинів, що мають міжнародний характер;

- обмін досвідом з організації та проведення профілактично-превентивної діяльності [5, с. 198].

У свою чергу, Н. Конограй, розглядаючи питання форм взаємодії спільних слідчих груп у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження, виділяє наступні основні форми взаємодії: правова допомога у кримінальних справах; обмін оперативною, слідчою, іншою правовою інформацією; виконання доручень з міжнародного розшуку; надання експертних і консультативних послуг, спеціальних науково-технічних засобів та іншої матеріально-технічної допомоги; підготовка кадрів; обмін досвідом роботи; спільне вивчення проблем боротьби зі злочинністю; участь у науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах з цих питань тощо [6, с. 63]. Названі форми взаємодії можуть бути взяті за основу під час виокремлення основних форм взаємодії правоохоронних органів України з правоохоронними органами інших держав у сфері протидії легалізації злочинних доходів.

Якщо ж звернутися до норм Кримінального процесуального кодексу України, то

можна побачити, що законодавець передбачив наступні основні форми взаємодії на міжнародному рівні: надання міжнародної правової допомоги; видача особи (екстрадиція); перейняття кримінального провадження [7].

Водночас аналіз нормативно-правової бази та правової доктрини щодо міжнародної взаємодії у сфері протидії легалізації злочинних доходів, дозволяє виокремити 4 основні форми взаємодії правоохоронних органів України та зарубіжних країн.

1. Спільне розслідування злочинів шляхом створення спільних слідчих груп.

Під взаємодією спільних слідчих груп пропонується розуміти складну систему взаємозв'язку, яка врегульована нормами міжнародного та національного законодавства, реалізується завдяки посередництву узгоджених заходів, що здійснюються за певними напрямками та у визначених законодавством формах і мають на меті повне та всебічне розкриття злочинів, виявлення та усунення їх чинників, забезпечення режиму законності [6, с. 60].

На думку А. В. Даниляка, названа форма взаємодії є найбільш ефективною і результативною, адже зацікавленість у своєчасному і повному встановленні обставин злочину є взаємною для органів правопорядку держав-учасниць. По суті спільне розслідування транснаціонального злочину шляхом створення спільних слідчих груп як форма взаємодії становить собою паралельну діяльність по розслідуванню однієї злочинної події, за фактом вчинення якої було відкрито кримінальне провадження в Україні та іншій державі (або в декількох державах) [8, с. 161-162].

2. Укладання міжнародних договорів з іншими державами.

Положення укладених Україною міжнародних договорів з іншими державами сприяють «попередженню можливості легалізації доходів від злочинної діяльності і забезпеченню їх конфіскації» [9, с. 127]. Одним із таких договорів є Угода про співробітництво в боротьбі зі злочинами у сфері економіки 1996 року, спрямована на зміцнення взаємодії правоохоронних структур у боротьбі зі злочинами у сфері економіки, і насамперед щодо відмивання злочинних доходів [10].

3. Надання міжнародної правової допомоги.

Вказана форма взаємодії застосовується у випадку, коли правоохоронні органи інших держав потребують допомоги у проведенні слідчих (розшукових) дій чи оперативних заходів на території іншої держави.

Цей вид взаємодії реалізується шляхом виїзду українських поліцейських до іншої країни та прийнятті участі ними у плануванні і підготовці окремих слідчих (розшукових) дій або тактичних операцій. Безпосередньої участі у проведенні вказаних заходів українські співробітники не приймають. Вони мають право лише бути присутніми при

діях зарубіжних поліцейських, обмінюватись інформацією та координувати зусилля [11, с. 205].

4. Спільна участь правоохоронних органів України та інших держав у семінарах, присвячених боротьбі з легалізацією злочинних доходів.

Зазвичай метою таких семінарів є обговорення проблемних питань, які виникають у практичній діяльності правоохоронців під час взаємодії, а також надання пропозицій щодо налагодження механізму взаємодії правоохоронних органів різних держав.

Наприклад, один із таких семінарів відбувся у грудні 2017 року у м. Львів, який був присвячений ключовим ризикам системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в контексті 5-го раунду оцінки MONEYVAL. До семінару було залучено широкий загал міжнародних та національних експертів, представників державних органів, приватного сектору, науковців та зацікавлених осіб, зокрема Генеральна прокуратура України, Національний банк України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України, Національна поліція України та інші органи [12].

Таким чином, існує чимало різноманітних форм взаємодії правоохоронних органів різних держав і розглянутий нами перелік не є вичерпним. Вибір форм взаємодії повинен здійснюватися з урахуванням мети, якої прагнуть досягти взаємодіючі суб'єкти. При цьому необхідність взаємодії правоохоронних органів зумовлено тим, що без міжнародної взаємодії неможливо забезпечити збирання доказів, які знаходяться за межами держави, кримінальне переслідування винних осіб, які знаходяться за межами країни, а також компенсацію збитків чи повернення втрачених доходів. Тому удосконалення та розширення форм міжнародної співпраці сприятиме скороченню економічної злочинності загалом і кількості злочинів у сфері легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, зокрема, а також зменшенню рівня тіньової економіки й міжнародної організованої злочинності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стебляк А. В. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів. *Право і безпека*. 2019. № 4 (75). С. 59–64.
2. Комісаров О. Г., Скрипка О. Ю., Собакарь А. О. Первинний фінансовий моніторинг у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму: монографія. Дніпропетровськ, 2015. 201 с.
3. Тимофеев С. В. Криминологические аспекты обеспечения экономической безопасности

Российской Федерации: дис. ... канд. юрид наук: 12.00.08. Москва: РГБ, 2002. 176 с.

4. Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2019. 509 с.

5. Криминология: учебник / под ред. В.Н. Кудрявцева, В. Е. Эминова. Москва: Юрист, 1995. 512 с.

6. Конограй Н. Форми взаємодії спільних слідчих груп у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 56–65.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.

8. Даниляк А. В. Особливості взаємодії органів досудового розслідування України під час спільного розслідування економічних злочинів із правоохоронними органами зарубіжних держав. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 3-2. Т. 4. Ч. 2. С. 160–164.

9. Сазонов В. В. Міжнародне співробітництво у сфері криминологічного забезпечення економічної безпеки України. *Право та державне управління*. 2019. № 2 (35). Т. 1. С. 125–135.

10. Угода про співробітництво в боротьбі зі злочинами у сфері економіки від 12 квітня 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_258.

11. Даниляк А. В. Форми взаємодії органів досудового розслідування України з правоохоронними органами зарубіжних держав. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*: тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. адмін. права і процесу ф-ту № 3. Харків, 2017. С. 202–206.

12. Ключові ризики системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в контексті 5 – го раунду оцінки MONEYVAL. За даними сайту Академії фінансового моніторингу. URL: <https://finmonitoring.in.ua/klyuchovi-riziki-sistemi-protidiyi-vidmivannyu-koshtiv-ta-finansuvannyu-terorizmu-v-konteksti-5-go-raundu-ocinki-moneyval/>.